

necessaria sit. Neque etiam inter Angelos aliqua disproportion invenitur, quæ huic potestati repugnet: nam omnes sunt compositi ex subjecto mobili, et ipso motu, seu termino, et omnes habent potentiam activam motus localis, cur ergo non habeat unus in alium hanc potestatem?

4. *Confirmatur impugnando fundamentum Vasquii in num. 2.* — Unde non video, in quo vero sensu dicatur hoc esse proprium corporum. Nam si dicatur proprium esse corporum moveri ab extrinseco motore, hoc evidenter falsum est, ut de Angelo probavimus, qui sic potest a Deo moveri. Neque dici potest illud esse miraculosum, aut per potentiam DEI infinitam, cum neque in effectu, nec in modo faciendi illum, interveniat aliquid, quod creaturarum rerum naturas superare videatur. Si vero sit sensus, esse proprium corporum posse moveri a tali extrinseco movente, scilicet Angelo, vel e contrario esse proprium Angeli habere virtutem motivam, quasi determinatam ad corpora, in utroque petitur principium: nam hoc est, quod investigamus, an sola corpora, vel etiam spiritus possint ab Angelis moveri: et e converso, an virtus motiva Angeli ad extra limitetur ad corpora, vel ad alios Angelos extendatur. In hoc ergo sensu illa propositio falsa est. Præterquam quod sine fundamento profertur.

5. *Item diluendo quod ibidem probationis loco additur.* — Illud autem quod probationis loco addi videtur, scilicet quia nostra sententia non ratione, sed imaginatione ducitur, quia de spiritibus, ac si essent corpora, philosophatur, hoc, inquam, partim habere potest sensum verum, in quo nihil nobis obstat, sed potius juvat, partim habere potest sensum falsum, in quo etiam inutilis est probatio. Priorem partem ita declaro: nam philosophari de spiritibus instar corporum in iis, quibus servare possunt proportionem juxta materiæ capacitatem, non solius est imaginationis, sed rationis recte philosophantium. Nam sicut corpus in suo ordine est mobile ab extrinseco, ita et Angelus in suo: et sicut ex parte mobilis non repugnat corpus moveri ab spiritu, ita etiam in Angelo non repugnat ex parte illius, qui movendus est, ut probavimus, et ipsi etiam concedunt, unum Angelum posse moveri ab alio, saltem ut ministro DEI. Denique sicut ex parte moventis creati, et spiritualis non repugnat movere corpus, ita neque repugnat movere alium spiritum. His autem modis tantum philosophamur de spiritibus, non quidem ac si essent corpora,

sed per convenientem, et evidentem proportionem ad corpora.

6. *Dilutio præcedens progreditur.* — Unde altera pars declaratur: nam tunc aliquis proprie dicitur philosophari de motu Angelorum, ac si essent corporei, quando illis tribueret motum cum commensuratione, seu coextensione ad spatium, vel si diceret, solum moveri ab extrinseco agente, vel aliquid hujusmodi, nihil autem simile ex eo sequitur, quod unus Angelus alium movere possit. Nec facienda est vis in eo, quod in verbis illis tangitur de impulsu, quia doctrina data indifferens est, sive res una dicatur moveri ab alia per impulsum, sive per efficientiam immediatam ipsius motoris: nam quomodocumque fiat in corporibus, fieri poterit inter spiritus. Quid enim repugnat dari spiritualement impulsam, si datur spiritualis motus: aut quid repugnat, Deum movere Angelum, vel per impulsam, vel sine illo? Ex hac ergo parte non repugnabit, unum Angelum moveri ab alio. An vero Angelus ad movendam rem aliam illi imprimat impulsam, inferius dicam.

7. *Probatur ultimo superior sententia affirmans ex D. Thoma.* — Ultimo resolutionem hanc mihi elicio ex doctrina D. Thomæ, 1 part., quæst. 109, art. 2, dicentis, inter demones esse prælationem ex naturali dispositione eorum, quia sicut in perfectione naturæ, ita in actione inferiora superioribus naturaliter subordinantur. Ex quâ doctrina colligo, superiores Angelos habere potestatem aliquam naturalem in inferiores, si pura natura instituti ponantur: nam sine potestate unius in alium non potest intelligi prælatio, quæ sit specialis relatio ab inæqualitate perfectionis distincta. Hæc autem potestas non videtur esse moralis. Nam hæc solum esse potest potestas jurisdictionis. At vero non videntur Angeli superiores ex natura rei habere jurisdictionem in inferiores, quia non sunt principia, vel cause efficientes eorum, nec habent aliquod fundamentum intrinsicum naturalis dominii in ipsos, sola enim inæqualitas perfectionis ad hoc sufficere non potest. Alias infimus Angelus tot haberet superiores in se jurisdictionem habentes, quot habet Angelos supra se in natura perfectiores, quod per se incredibile videtur. Non est ergo illa potestas moralis; ergo oportet ut physica sit. Non potest autem intelligi potestas physica unius Angeli in alium, nisi quoad motum localem, vel violentam dejectionem in loco, ut ex dictis in principio hujus subietatis manifestum est.

8. *Promovetur præcedens probatio.* — Adde denique, licet inter Angelos in pura natura conditos admittatur potestas moralis jurisdictionis, sive ex natura rei congenita, sive ab auctore naturæ data, sive ex communi consensu ipsorum Angelorum profecta, ad efficaciam talis potestatis moralis necessariam esse aliquam potestatem coercitivam physicam, et executivam, ut sic dicam, coercionis, seu coactionis, quæ non aliter quam prædicto modo inter Angelos intelligi potest. Quod optimo exemplo declaratur, et confirmatur: nam cum anima in statu peccati, et damnanda separatur a corpore, demones violente rapiunt illam, et usque in infernum movent, ut est communis traditio Patrum, et theologorum. Non est autem verisimile id facere demones virtute supernaturali, neque est illum fundamentum ad similem virtutem fingendam, faciunt ergo illud per naturalem virtutem motivam; ergo eadem ratione possunt demones hanc virtutem exercere. Inter beatos autem Angelos licet hæc potestas non desit, usus tamen ejus non invenitur. Tum quia status beatificus omnem modum violentiæ, et imperfectionis excludit: motus autem ab extrinseco in natura vivente, præsertim intellectuali vita, aut violentus est, aut valde imperfectus. Tum etiam, quia Angelus beatus ad nutum alterius movet, quando alter imperandi potestatem habet, et ideo sola locutio, sine alia extrinseca actione inter sanctos Angelos sufficit, ut etiam ex Apocalypsi, et ex aliis locis colligimus.

9. *Declaratur exceptio in assertione adhibita.* — *Sententia Cumeii.* — Dixi autem in assertionem Angelum habere hanc potestatem movendi alium, nisi alter fortior sit, et resistat, ut indicarem, Angelum perfectiorem posse ex natura rei movere inferiorem, etiamsi renuat, e contrario vero inferiorem posse movere superiorem, si non resistat, sed permittat, non vero ipso renuente. Et ratio est in promptu, quia a proportionem inæqualitatis non sequitur actio: vis autem Angeli superioris major est, et ideo, ipso resistente, non potest moveri ab inferiore qui minoris est virtutis. Quia vero illa resistentia voluntaria est, si superior nolit resistere, nihil erit quod motum inferioris impediatur. Et eodem modo sententiam judico de Angelis æqualibus, si ejusdem speciei dantur. Imo addunt aliqui quod Cumeii sequitur, etiam superiorem Angelum non posse movere inferiorem ipso renuente. Fundatur, quia virtus motiva Angeli non est, nisi

voluntas, unde motio activa est ipsa volitio, quæ ab ipsa elicitur: non potest autem voluntas pati violentiam in actu elicito; ergo nec in motu.

10. *Refellitur multipliciter.* — At vero hæc ratio ex falso principio procedit, statim enim ostendemus, potentiam motivam Angeli esse distinctam a voluntate. Deinde etiam illo principio dato, male infert. Quod a posteriori ostenditur, quia alias neque Deus posset movere Angelum, cogendo illum contra ejus voluntatem, quod est evidenter falsum. Et sequela patet, quia etiam Deus non potest voluntatem cogere ad actum elicito. Igitur licet voluntas per suum actum elicito immediate motum efficeret, nihilominus motus nunquam esset actus elicito a voluntate, sed esset effectus ejus, seu actus imperatus; ergo quamvis Angelus cogatur a superiore agente ad recipiendum motum, non cogatur ad actum elicendum, sed ad recipiendum motum, qui est effectus actus eliciti. Tunc autem Angelus, qui movetur, non cogitur ad volendum motum, imo ideo cogitur ad ipsum motum, quia non vult illum. Nihil ergo repugnat Angelum inchoatum ab alio moveri; ergo supposita majore efficacia Angeli superioris, poterit movere inferiorem, ipso invito. Et hoc confirmant, quæ de motu animæ separatæ a demonibus, et de potestate coercitiva naturali inter Angelos adduximus. Nostra vero limitatio, seu declaratio intelligenda est solo naturali ordine spectato: nam secundum ordinem gratiæ, et gloriæ potest sanctus Angelus in natura inferior malum in natura perfectiorem cogere: e contrario vero Angelus malus perfectior nihil agere potest in inferiorem secundum naturam, quia virtus gratiæ major est, quam naturæ, ut recte D. Thomas docuit in dicta quæst. 109, per totam.

CAPUT XXIX.

UTRUM POTENTIA ANGELI AD MOVENDUM RES ALIAS SIT AB INTELLECTU ET VOLUNTATE DISTINCTA.

1. *Prima sententia negans.* — In hoc puncto prima sententia est, potentiam motivam Angeli ab ejus intellectu, et voluntate non distingui. Ita videtur sentire D. Thomas, 1 part., quæst. 54, art. 5, quatenus ait ex viribus animæ non competere Angelis, nisi intellectum, et voluntatem, et idem habet quæst. 79, art. 1, ad 3. Possent autem hæc loca de potentiis proprie vitalibus, seu actionem innatam elicientibus exponi. Verumtamen in

quæst. 16, de Malo, artic. 1, ad 14, expresse dicit, Angelum movere corpora solo imperio voluntatis, et idem habet quodlib. 6, art. 2, et Opusc. 11, art. 3 et 13. Et ita hoc sequuntur ex Thomistis, Hervæus in 2, distin. 14, quæst. 1, art. 4, Capreolus, in 2, distin. 7, quæst. 2, per totam, et Soncinus, 12 Metaphysicæ, quæst. 35, idem sequuntur Durandus, in 2, dist. 2, quæst. 5, Argentina, distinct. 8, quæst. 1, art. 1, Bassolis, distinct. 14, quæst. 1. Fundamenta hujus sententiæ tacta sunt referendo testimonia D. Thomæ.

2. *Argumenta.* — Primum est, quia natura Angeli est pure intellectualis; ergo tantum habet intellectum, et voluntatem, quæ ad illum sequitur: tantum enim hæc duæ potentiæ sunt proprie rationales, seu intellectuales, ergo per illas Angelus operatur, quidquid operari potest, quia omnia operatur intellectualiter. Secundo, quia hæc duæ potentiæ sufficiunt ad efficiendum motum; ergo superfluum est aliam multiplicare, quia natura superfluitatem abhorret. Antecedens probatur, quia virtus principalis movendi est ipsa essentia Angeli, et per intellectum dirigit motum, et per voluntatem potest illum sufficienter exequi. Tertio argumentatur D. Thomas, dicta solut. ad 14, quia anima humana solo intellectu, et voluntate movet corpus sibi unitum; ergo mirum non est, quod substantia intellectualis altior possit movere solo imperio suæ voluntatis corpus non sibi unitum. Alii vero e contrario argumentantur, quia in anima, qui est inferioris perfectionis, et forma corporis distinguitur potentia secundum locum motiva ab intellectu, et voluntate, imo etiam ab appetitu, et phantasia, sicut distinguitur in aliis animalibus, quia non movent totum corpus suum per se primo, sed impellendo unam partem mediante alia; ergo in Angelis non est illa distinctio admittenda. Probatur consequentia, tum quia, quæ inferioribus sunt divisa, in superioribus sunt unita: tum etiam quia in homine potentia motiva corporis est materialis, in Angelo autem debet esse spiritualis: tum denique, quia Angelus per se primo movet corpus, et non unam partem per aliam, sicut homo.

3. *Varie explicatur prædicta sententia a suis auctoribus.* — In explicando autem, quænam sit hæc potentia motiva, an intellectus, vel voluntas, aliquam varietatem invenio in dictis auctoribus. Nam plures ex illis solum disjunctive loquuntur, dicentes intellectum, vel voluntatem, vel negative non esse aliam poten-

tiam ab intellectu, vel voluntate. Ita Capreolus et alii. At vero D. Thomas in dicto Opusc. 11, art. 3, significat intellectum esse potentiam, per quam Angeli immediate moventur per ejus imperium. *Nam ipsa, inquit, conceptio secundum quod habet efficaciam aliud transmutandi, imperium appellatur.* Et art. 13, ait: *quilibet intellectus movet per imperium. Imperium autem nihil est aliud, quam conceptio effectus ad implendam voluntatem.* At vero idem D. Thomas, in dicta quæst. 16, de Malo, art. 1, e contrario dicit, quod *substantia intellectualis separata a corpore potest movere imperio voluntatis aliquod corpus non sibi unitum.* Et dicto quodlib. 6, art. 2, in argument. *Sed contra, sic argumentatur. In Angelo non est alia virtus, quam intellectus, et voluntas: intellectus autem non agit, nisi per voluntatem, ergo omnis actio Angeli est per imperium voluntatis.* In corpore autem probat minorem, quia *motus voluntatis est inclinatio sequens formam intellectam, unde oportet, quod quidquid Angelus agit, agat per imperium voluntatis.* Unde posset etiam aliquis dicere, potentiam motivam Angeli non esse unam simplicem, sed ex intellectu, et voluntate quasi coalescere, et utramque facultatem immediate influere in motum in suo genere, quia utriusque operatio necessaria est, et non est sufficiens ratio, cur una immediate influat, et non alia.

4. *Secunda, et vera sententia affirmans.* — *Probatur primo.* — Nihilominus est secunda sententia, hanc potentiam motivam esse distinctam ab intellectu, et voluntate. Hanc opinionem secutus sum in Metaphysica, disput. 35, sect. 6, n. 21, et sequentibus, quæ nunc etiam probabilior videtur. Fuitque opinio Aureoli, in distin. 8, quæst. unic., art. 3, et Henricus, quodlib. 13, quæst. 6, Godfredi (quem citat Capreolus), quodlib. 1, quæst. 4, et Maironius, in 1, distin. 43, quæst. 5, et eam magis probat Cajetanus, in part. quæst. 54, art. 5, et Comimbriensis, in 2, libr. de Cælo, cap. 5, q. 7. Possumusque imprimis suadere hanc sententiam, ex dictis, cap. 24, isto modo. Potentia, per quam Angelus immediate movet alia a se, est eadem cum potentia, qua seipsum movet: sed potentia qua se movet, est distincta ab intellectu, et voluntate; ergo et potentia per quam alios movet. Consequentia per se clara est. Major etiam ab auctoribus præcedentis sententiæ non negatur, quia eodem modo ipsi de voluntate, vel intellectu philosophantur, et per se est verisimillima, quia potentia motiva sui, et aliorum, tam ex objecto, seu effectu, aut termino, quam

ex actione, seu modo agendi potest habere unitatem, et ex gradu suo habet etiam universalitatem; ergo non est cur illæ potentiæ inter se distinguantur. Addo præterea, licet quis contenderet illas potentias esse inter se distinctas ab intellectu, et voluntate, etiam alteram distingui, quia nulla major ratio de una, quam de altera reddi potest. Minor vero in prædicto capite probata est, et omnes rationes ibi factæ in præsentem amplificari possent.

5. *Secundo.* — *Adversariorum responsio.* — *Resellitur.* — *Quæ actuum subordinatio requiratur, vel non requiratur distinctionem potentiarum.* — Præcipue vero urgeo rationem sumptam ex diversitate actuum, seu actionum, quia activa motio localis est actio genere distincta a volitione, sed potentiæ distinguuntur per actiones; ergo voluntas, et potentia motiva ad extra sunt potentiæ essentialiter diversæ; ergo etiam sunt in re ipsa distinctæ. Hanc secundam consequentiam suppono ex generali doctrina de distinctione potentiarum animæ, recepta præsertim in schola D. Thomæ, et a simili probatur ex distinctione inter intellectum, et voluntatem Angeli, quam non aliunde nisi ex essentiali distinctione actionum colligimus. Respondent aliqui negando priorem consequentiam, quia actio volendi, et movendi, licet sint distinctæ, sunt subordinatæ, et ideo non sufficiunt distinguere potentias, quia cum dicuntur potentiæ distinguuntur ex actibus, intelligendum est de actibus subordinatis inter se. Sed contra hoc est, quia ibi non est alia subordinatio, nisi actus imperantis, et imperati: hæc autem subordinatio non impedit distinctionem potentiarum, quando actiones sunt ita diversæ, ut ex objectis, vel quasi objectis primariam distinctionem habeant, ut in illis actionibus invenitur. Quod ideo dico, quia possunt esse actus subordinati, tanquam imperans, et imperatus, et nihilominus esse ejusdem potentiæ, quia saltem in aliquo communi objecto formali conveniunt, ut est voluntas dandi eleemosynam imperata ab amore DEI: at vero quando actiones sunt veluti primo diversæ ex parte formalium terminorum, seu objectorum, sola dicta subordinatio ad unitatem potentiæ non sufficit. Probatur, quia alias velle credere, et credere, essent actus immediate elicitæ ab eadem potentia, quia sunt actus dicto modo subordinati. Item in animalibus appetitio se movendi, et motio ipsa, proxime fierent ab eadem potentia, quia sunt actiones dicto modo subordinatæ. Et ratio est, quia illa subordinatio est quasi extrinseca ex parte agentis. Unde ex illa solum colligi po-

test, potentias a quibus illæ actiones proxime emanant, esse subordinatas inter se, non vero quod sit una, et eadem. Nam distinctio potentiarum ex primaria distinctione actionum, non ex subordinatione illarum sumenda est.

6. *Aliorum responsio.* — *Confutatur.* — Alii vero respondent, volitionem, et motionem localem activam non esse duas actiones, sed unam, et eandem, quæ primario ad unum terminum intrinsecum, et secundo ad extrinsecum effectum terminatur: quia effectus est passiva motio localis, ac terminus ejus. Et ideo non oportet potentias inde distinguere, quia ex actione ipsa interna, quæ specificat potentiam, motio externa resultat, non ut actio, sed ut effectus. Sed hæc responsio supponit falsam doctrinam. Quia motus localis cæli, verbi gratia, non minus est actio transiens, quam sit motus aquæ maris, verbi gratia, ab ipso cælo motæ, et in universum vera passio transiens nunquam separatur ab actione transeunte, quia idem motus, qui est passio, ut recipitur in subjecto, est actio, ut egreditur ab agente: non potest autem fieri motus, quin habeat utrumque respectum, et præsertim cum loquamur de motu, qui ab extrinseco agente fit, de quo puncto plura in Metaphysica dixi. Et in præsentem causam potest ita declarari. Quia quando voluntas Angeli vult movere corpus, unam tantum simplicem actionem elicit, quæ est ipsa volitio. Unde etiamsi voluntas sine potentia media efficeret motum, non immediate moveret per suam entitatem, sed per actum a se elicatum, quia per seipsam non est immediate activa, nisi actus immanentis in ipsa. In ipso autem actu volitionis motus, duæ rationes possunt considerari, scilicet ratio actionis proxime elicite a voluntate, et ratio qualitatis, seu actus, in facto esse intrinsece terminantis eandem actionem. Sub priori ergo ratione actio illa formaliter esse non potest motio localis activa, quia non terminatur ad Ubi, seu locum, sed tantum ad suum intrinsecum terminum. Quod si dicatur virtualiter transiens, ut aliqui loquuntur, solum erit ratione sui intrinseci termini, si ille sit principium proximum efficiens motum ad extra. Et ita, consequenter loquendo, in illa sententia ille actus volendi, prout est entitas, et qualitas quædam, habet vim immediate efficiendi motum ad extra. Ergo consequenter dicendum est in illa sententia ipsum motum corporis, prout immediate fit ab ipso actu voluntatis, esse actionem transeuntem egredientem active ab illo actu, et receptam in mobili: tum quia ipse actus internus, ut

est qualitas quædam, non potest habere rationem actionis : tum etiam, quia principium agendi, semper, et in omni effectione est distinctum ab actione, quæ ab illo egreditur.

7. *Ecasis. — Ejus impugnatio.* — Dices, quidquid sit de illa actione transeunte, etiamsi illa ponatur, hoc modo sufficienter declarari, quomodo sola voluntas sit sufficiens principium motus localis in corpore mediante suo actu, sine alia potentia media, quia ipsemet actus est veluti efficax impetus corpus impellens. Respondeo, ita quidem esse illam sententiam explicandam, ut aliquam verisimilitudinem habeat. Nihilominus tamen etiam ille modus non videtur probandus : primo quia multo facilius intelligitur habere Angelum quamdam potentiam innatam impulsivam corporis (loquendo dicto modo), et subordinatam intellectui, et voluntati, quam attribuere illam vim impulsivam actui immanenti voluntatis, quia isti actus ex natura sua, non ordinantur ad efficiendum objectum suum inesse reali, sicut potentia motiva ad efficiendum motum. Secundo, quia actus immanentes non sunt effectus extra ipsas potentias, teste Aristotele 4 Ethicor., c. 7 et 9, Metaphysicæ, cap. 9, utique per se, et tanquam propria externarum actionum, seu effectuum, a qua generali regula nulla est ratio excepiendi solum actum voluntatis angelicæ. Tertio quia alias eadem efficientia tribui posset actui intellectus, vel utriusque simul : hoc autem ultimum videtur supervacaneum, et parum verisimile : inter actus vero intellectus, et voluntatis, vix potest probabilis ratio differentie assignari. Cur enim volitio magis continet virtutem per se faciendi motum, quam apprehensio per volitionem applicatam. Cum ergo neutrius possit ratio reddi, verisimilius creditur, motum immediate fieri a potentia exequente applicata, et directa per intellectum, et voluntatem.

8. *Ad contrariæ sententiæ argumenta in n. 2.* — Ad primum ergo argumentum contrariæ sententiæ respondetur, Angelum, ut est in gradu cognoscitivo, tantum habere duas potentias, scilicet intellectum, et voluntatem, et in hoc distingui ab anima rationali, quæ plures habet potentias in illo ordine, quia non est pure intellectualis, sicut Angelus. Nihilominus tamen, quia Angelus non tantum est potens ad cognoscendum, et amandum, sed etiam ad movendum se, et alia, ideo etiam speciali potentia motiva indiget, quæ non est extra rationem creaturæ pure intellectualis, quia etiam est potentia spiritualis, et intellectui, et voluntati subordinata, quamvis secundum

communem rationem suam non sequatur ex gradu intellectuali, ut sic, sed sub ratione generaliori : nimirum, quatenus est essentia, seu natura quædam quæ potest esse principium principale effectivum motus localis : nam inde habet, ut ab illa resultet instrumentum illi motui accommodatum. Quia vero in Angelo hæc ratio principii cum gradu intellectuali conjuncta est : ideo etiam illa potentia motiva in Angelo altioris ordinis est, et aliquo modo gradum illum participat, quatenus potentiis intellectualibus subordinatur.

9. Ad secundum negatur antecedens. Quia præter intellectum, et voluntatem, necessaria est potentia executiva motus, propter rationes factas, et quia nec intellectus, nec voluntas per se ordinatur ad efficiendum motum, sed ad cognoscendum verum, et amandum bonum, et sub hac ratione intellectus apprehendit motum, et voluntas amat, seu vult illum. Quod autem motus ille sit factibilis ab ipsomet volente, est ipsi volitioni quasi accidentarium, et ideo non sufficit, ut voluntas per se possit exequi, quod vult : alias etiam per se sufficeret ad exequendum actum credendi, quando illum vult, et voluntas humana esset sufficiens ad exequendum morum manus, aut calami, quando illum vult. Unde ad tertium negatur antecedens, quia etiam in homine præter intellectum, et voluntatem, necessaria est potentia executiva motus, ut est communior sententia, ut in tractatu de Anima videbimus.

10. Ad replicam vero, quæ sit ita nostra sententia supposita, negatur consequentia, nimirum, voluntatem, et potentiam motivam debere esse unitas in Angelo, id est, esse indistinctas, eo quod Angelus perfectior sit, quam homo. Hæc enim illatio nimis generalis est, alioquin etiam posset inferri, intellectum, et voluntatem in Angelo non esse potentias distinctas. Illud ergo principium ad summum habet locum, quando indistinctio inventa in inferiori oritur ex peculiari conditione, et imperfectione ejus, vel e converso, quando in superiori natura invenitur aliqua ratio formalis objecti, in qua possint duæ inferiores facultates in una superiori uniri. At vero in præsentem voluntas, et potentia motiva non distinguuntur per se primo ex rationibus, vel imperfectionibus particularibus in argumentis tactis, sed ex propriis objectis, seu actibus, et effectibus, ad quos ordinatur, quæ distinctionis ratio in Angelo etiam subsistit, nec in eo invenitur ex parti objecti, seu termini aliqua convenientia, seu formalis unitas, sub qua

possint illæ duæ facultates in unam coalescere. Unde cum alias sint in natura finita, et capaci compositionis ex essentia, et potentiis, et alioquin ipsæ etiam potentie limitatæ sint, et finitæ, nullum superest principium, unde colligamus has facultates, quæ in anima distinctæ sunt, in Angelo esse indistinctas.

CAPUT XXX.

UTRUM ANGELUS PROPINQUITATEM AD MOBILE REQUIRAT, UT ILLUD MOVERE POSSIT.

1. *Partem negantem qui astruant, vel ei favent.* — Hæc quæstio de omni motore a philosophis tractatur : tamen quia peculiarem difficultatem potest habere in Angelis, et quia ad majorem declarationem eorum, quæ de illorum motu, et loco diximus, conferre potest, ideo illam non omnino prætermittere visum est. Aliqui ergo ex theologis dixerunt non requirere Angelum præsentiam, vel propinquitatem ad mobile, ut illud moveat immediate perseipsum. Ita tenuit Hervæus, tract. de Motu Angeli, quæst. 1, ad 3, et in 4, distinct. 37. Ubi idem tenet Gabriel, art. 3, dub. 1, cum Ochamo ibidem. Qui tam de Angelis quam de agentibus corporalibus loquuntur, sed præcipue de Angelis, quia per voluntatem movent, quæ de se indifferens est ad remotum, et propinquum. Et quoad hoc multum etiam favet huic sententiæ Scotus, favet etiam Magister, in 2, distinct. 8, capit. ultim., dicens, demones non ingredi corpora obsessorum secundum substantiam, sed tantum secundum effectum. Ubi Durandus, quæst. 3, idem docet, sed loquitur consequenter ad sententiam, quam de loco Angeli tradiderat. De qua incertum est an cum Hervæo senserit, vel posuerit Angelum semper ubique præsentem : nam juxta hunc posteriorem sensum non negat Angelum esse, ubi operatur, sed potius affirmat esse simul ubicumque operari potest.

2. *Primum fundamentum.* — *Secundum.* — *Tertium.* — *Quartum.* — Fundamenta hujus sententiæ ex parte insinuata sunt. Primum est, quia etiam in corporibus non semper est necessaria propinquitas inter movens, et motum, ut variis exemplis, et argumentis aliqui philosophi ostendere conantur, ut late retuli in Metaphysica, disput. 18, sect. 8. Ergo a fortiori id concedendum est Angelis. Secundum, quia Angeli movent per voluntatem, quæ non minus potest velle objectum remotum, quam propinquum. Tertium, quia alias oporteret Angelum

esse præsentem in toto corpore, quod movet, ac subinde Angelum moventem primum cœlum mobile esse in toto illo, quod est incredibile, alias perfectiores Angeli possent simul esse in cœlo, et in terra, contra Damasceni, et omnium sententiam. Quartum, quia saltem inter Angelos non videtur necessaria hæc propinquitas : nam ad locutionem non est necessaria, etiamsi per efficientiam fiat, ut supra dictum est. Item quia Angelus superior potest quasi ligare Angelum inferiorem alicui loco, et ibi illum detinere, etiamsi inde discedat. Cur enim ad detinendum illum necessarium esse dicemus, ut per substantiam suam, veluti super alterum existat ? Denique, quia hæc distantia, seu propinquitas situalis, videtur inter Angelos valde accidentaliter, in corporibus enim potest requiri, vel propter contactum materialem, vel propter diffusionem, vel extensionem virtutis. Inter Angelos vero neutrum videtur necessarium, ideoque quod facit in corporibus propinquitas, inter spiritus facit ordo naturæ.

3. *Communior sententia affirmativa.* — Nihilominus communior sententia est, necessarium esse, Angelum esse propinquum corpori, ut illud movere possit. Ita sentit D. Thomas ubicumque de loco Angelorum tractat, supponit enim necessario ibi esse, ubi operatur, ut patet ex 1 part., quæst. 52, et idem sentiunt omnes Thomistæ : nam licet aliqui eorum dicant operationem esse rationem illius præsentis, nihilominus fatentur, nunquam esse, nisi circa rem propinquam. Et Scotus, in 2, dist. 2, quæst. 5 et 6, § *Contra hoc*, multis argumentis videtur probare hanc eandem sententiam, quamvis videatur procedere potius ad hominem, ex suppositione concessa, quam ex propria sententia. Hanc etiam partem defendunt frequentius, qui generatim docent necessariam esse propinquitatem inter movens, et motum, prout videtur fuisse sententia Aristotelis 7, Physic., cap. 2, ubi Conimbricensis, quæst. 1, illam defendunt. Et ideo idem Aristoteles 2, de Cœl., cap. 2, dixit, intelligentium moventem cœlum debere illi præsentem esse saltem in aliqua ejus parte, nimirum orientali.

4. *Primum fundamentum.* — Hujus sententiæ fundamenta sunt. Primum, ac præcipuum illud generale, quod tactum est, quia inter corpora requiritur propinquitas, ut unum possit aliud movere ; ergo etiam inter corpus, et spiritum est necessaria. Antecedens supponitur ex philosophia, quod nos etiam probavimus in d. sect. 8. Consequentia vero probatur,